

UNIVERSITY OF LATVIA
**LATVIAN LANGUAGE
INSTITUTE**

Sanda Rapa, Anta Trumpa

**From Voices to Forms:
Collecting, Researching and Systematizing
Geographical Names at the Latvian Language Institute**

Structure of the presentation

- The Landscape of Latvian Place Names
- **Collection of Place Names**
- **Research on Place Names**
- **Systematization of Place Names**

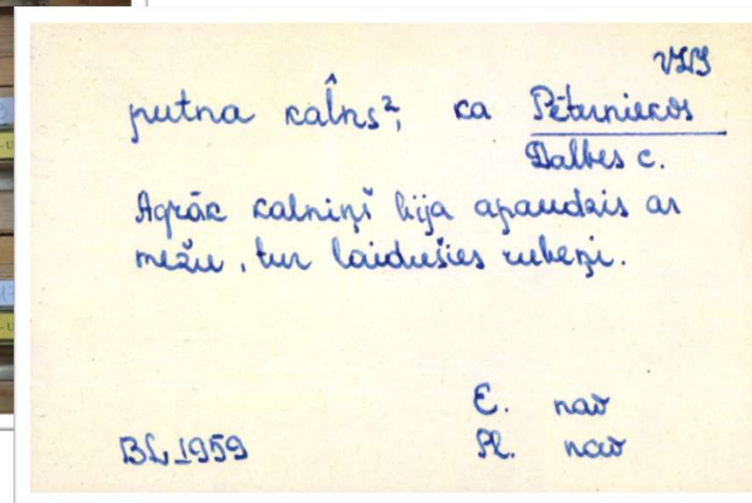
UNIVERSITY OF LATVIA
**LATVIAN LANGUAGE
INSTITUTE**

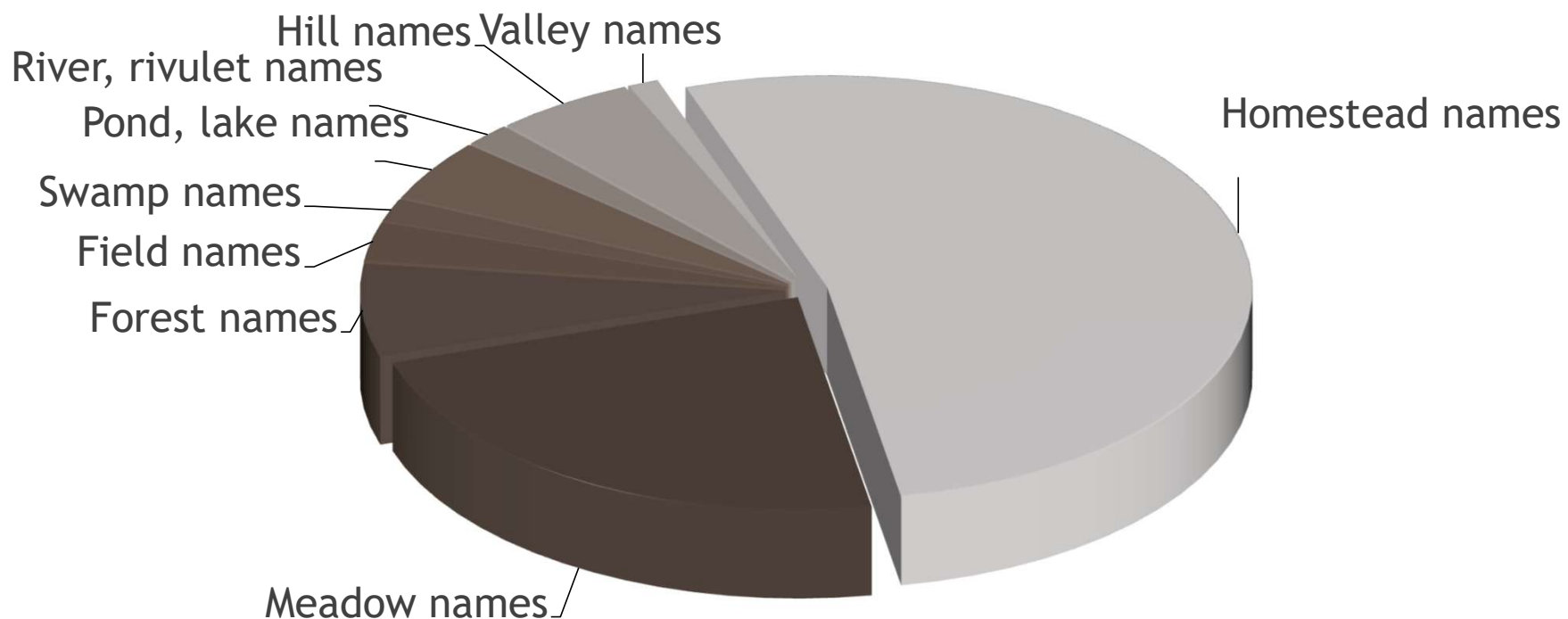
Place Names of Latvia

Card Index of Latvian Place Names of the Latvian Language Institute, UL

940 000 place names

Place names of one civil parish of Latvia in 1970s

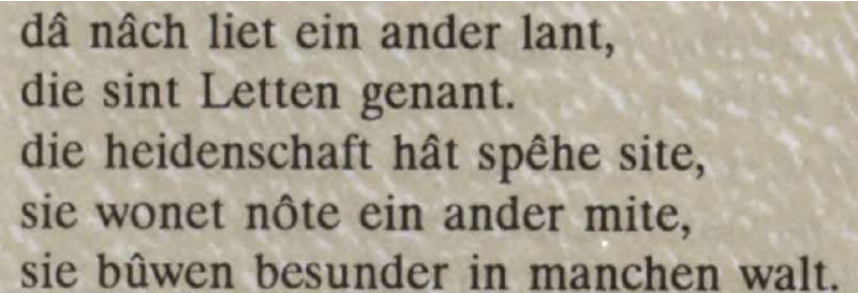

Source: Dambe V. *Darbu izlase*. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 2012, 27.–71. lpp.

Livonian Rhymed Chronicle, 13th century

After that lies another land,
who are called the Letts.

This pagan people has peculiar customs:
they do not readily live together,
but build separately in many forests.

dâ nâch liet ein ander lant,
die sint Letten genant.
die heidenschaft hât spêhe site,
sie wonet nôte ein ander mite,
sie bûwen besunder in manchen walt.

Place names around homestead «Ziediņi» in Matkule

Ziediņdzelme // Cūkdzelme 'Ziediņi deep'

Ziediņplava 'Ziediņi meadow'

Ziediņu leja 'Ziediņi valley', valley

Buses pilskalns 'Buses hillfort'

Pils leja 'Castle valley'

Zaļumrusums 'Zaļumi outcrop'

Kapu leja 'Cemetery valley'

Matkules kapi 'Matkule cemetery'

Kapu dīķis 'Cemetery pond'

Smirdošstrauts 'Stinking brook'

Apalais līcis 'Round bay'

Birznieku leja 'Birznieki valley'

Ziediņu siltumnīcas 'Ziediņi greenhouses'

Mazā kolka 'Little kolka', hollow

Lielā kolka 'Big kolka', hollow

Bišu dārzs 'Bee garden', apiary

Bērzlauka grava 'Birch field ravine'

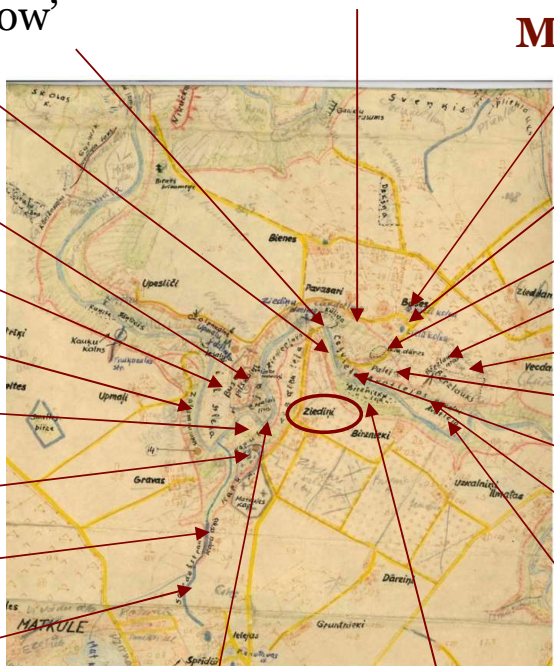
Bērzlauks 'Birch field'

Paleja 'Riverside valley'

Ceļvieta 'Roadside Place', riverbank

Avotleja 'Spring valley', valley

Avotlejas pakalne 'Spring foothill'

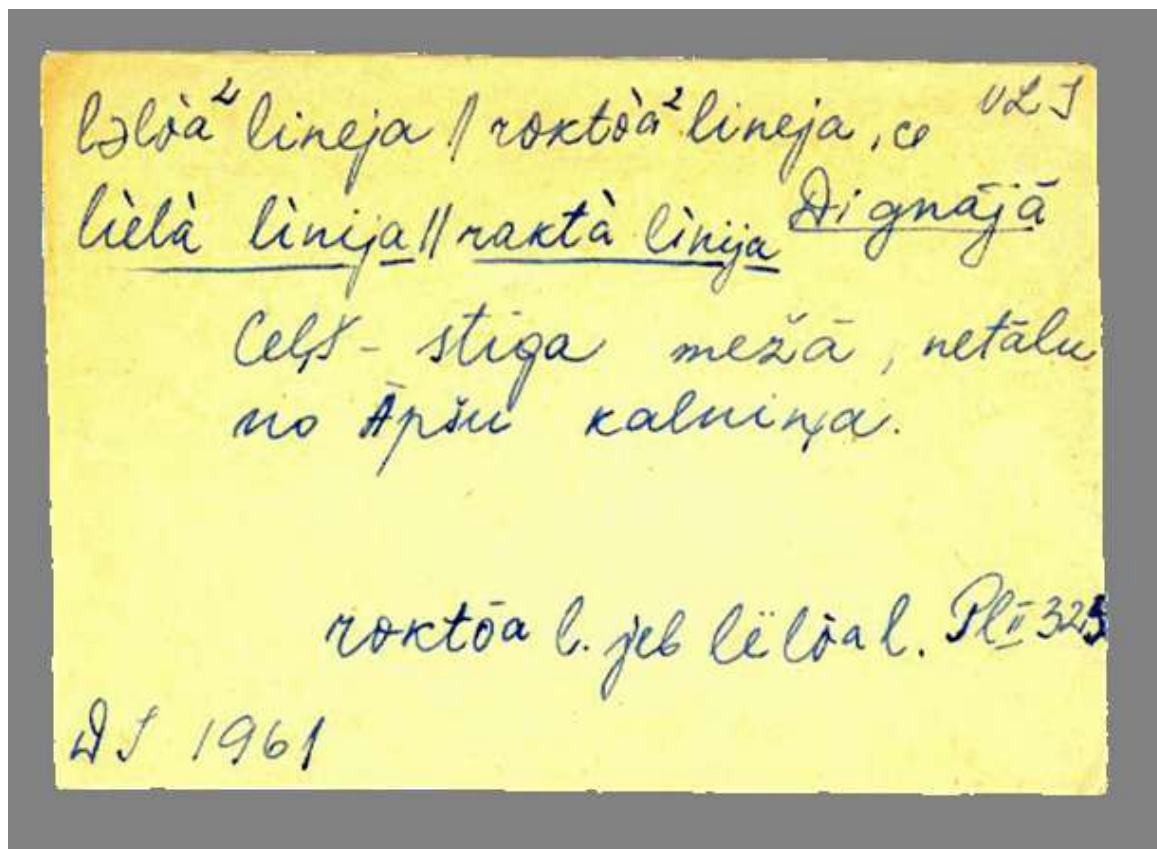

UNIVERSITY OF LATVIA
**LATVIAN LANGUAGE
INSTITUTE**

Collection

Place name card

Local form of the place name

Standard language form of place name /
location

Additional information

Form in written source

Recorder and year of recording

August Bielenstein (1826-1907) and his place names card

2.

Aprinkā wahrds: *Walkas*
 Draudses wahrds: *Alpenne*
 Muischas wahrds: *Alpina*

Upju, strautu, esaru, purvu,
 kalnu (ari pilskalnu), lauku,
 plawu, ganibu, mešņu wahrdi.

Pēc upehm (strauteem): kur šahhās, kahdā zītā uhdentī, kur un no kahdas pušes
 eetek? Kā tee wahrdi zehlušhees? Ko tee nošhne? Wai to wahrdu weetā
 wezeem laudihm warbuht ziti wahrdi bijušhi?

Upeš: *Waidawa*
 Melupe *izželahs uf Lencelēem no Tuhjās muišpohas purwda*
 Strauti: *Swehrupite* *etes kreisā pušē Waidawai, izželahs Alpina muišpohas*
plawadot.
Anschupite *etes Melupes labā pušē un izželahs no Kemora opora.*
Sulu upe *etes Melupes kreisā pušē.*
Kapupite *etes Melupes labā pušē.*
Mofupite *etes Melupes labā pušē esahrohts pēc Grauda*
zeema no awota.

Jānis Endzelīns' call to collect and submit place names (1911)

patīšanu garums un afzents. Sin. Komisija waretu tahdus weetu wahrdu šafopojumus — pa aprīkšiem šafahrtotus — publizet šawds rakstu frahjumōs. Wehš walodneeki šawu palihgu un padomu tam darbam neleegšim. Un pašchus weetu wahrdus waretu pa brikwdeenam šafraht peemehram školneeki un studenti šawds apgabalds un eejihitit Sin. Komisijai. Ar to tad waretu tee studenti, kas greešchās pehš pabalsta pee Sin. Komisijas, peerahdit šawu intereši gar tautas leetam (kas, zil man šinams, ir obligatoriska pabalstu peespreeschot). Peespreest tautas šeedoto naudu tahdeem, kam latweetiba weenalšiga, nošimē — peespreesto naudu wairš neatdabut un wairot nelatweeschu karjeristu škaitu. Bet taš ir pret latweeschu interešem!

Place names themselves could be collected, for example, by school pupils and students in their own regions during the holidays and submitted to the Scientific Commission. In this way, those students who apply to the Commission for financial support could demonstrate their interest in national matters (which, as far as I know, is a requirement when such support is granted). To award public funds to those who are indifferent to Latvian identity means that the money once granted will not be recovered and that the number of careerists will increase. But that runs counter to Latvian interests!

Questionnaire on Place Names

1930S

Jautājumu lapa par vietu vārdiem.

1. Šinī lapā ierakstāmi visi vārdi, kādi vien zināmi vietām paša māju robežās vai arī to tuvumā.
2. Jāraksta ar tinti, jo zīmulis ātri nodziest, un skaidri, lai par burtiem nebūtu šaubu. Bieži nevar izšķirt u un n o un a, r un v, beigu s nav salasāms.
3. Jāraksta vecajā izloksnē, kā veci ļaudis runā, un ja kādu vārdu izrunā dažādi vai kādu vietu sauc divējādi, tad rakstāmi visi dzirdētie veidi.
4. Lai pētnieki varētu noteikt vārda celmu, tad bez nōminātiva (kas?) rakstāms arī ģenitivs (kā?) un akūzātivs (ko?) piem. Aklis (ezers Seces pag.), Akļa, Akli; Bācārs (pļava Viesienas muižā), Bācāra, Bācāru.
5. Piezīmējami arī vietu vārdi māju tuvumā valsts un agrākos muižas mežos, purvos, tīreļos, laukos u. t. t. Par šīm vietām vēlamas ziņas, cik tālu un uz kuŗu pusi (ritiem, vakariem u. t. t.) tās atrodas no mājām vai citas zināmas vietas.
6. Ja visiem vārdiem rindā nepietiek telpas, tad tie rakstāmi papildinājumos.
7. Vietu vārdus rakstot, ieteicams pārstaigāt krustu šķērsu mājas platību, lai kas neaizmirstos.
8. Ja par kādu vietu dzirdētas teikas, nostāsti vai paskaidrojumi, kā vārds cēlies, tad labi tos arī uzrakstīt uz īpašas lapas vai lapām.
9. Vietu vārdu lapas sūtāmas Latviešu folkloras krātuvei Rīgā, Valdemāra ielā 36a.

Apriņķis..... Rakstītāja
vārds un uzvārds
Pagasts..... Skolēniem: skola
Māja..... klase..... vecums.....
Vecsaimniecība vai..... Pieaugušiem: adrese.....
jaunsaimniecība

1. Lauki.....
pļavas
aparas, ganības

Crowdsourcing tool for collectin place names of Latvia

Vietvārdu talka

Vietvārds ir īpašvārds, kas nosauc ģeogrāfisku objektu

Vairāk par talku [vari uzzināt šeit](#)

Pievienot vietvārdu +

Meklēt vietvārdu...

Pedējie pievienotie vārdi | [Skatīties visus](#)

Vietvārds	Paralēlformas	Objekta veids	Vieta
Kollas	Kolas	viensēta	Ramatas pagasts
Kolas	Kollas	viensēta	Ramatas pagasts
Kollas dižakmens	Kollas lielais akmens , Kollu akmens	akmens	Ramatas pagasts

Ievadi vietvārdu kartē

vietvardi.lu.lv

 vietvardi.lu.lv

Sanda Rapa

 Atpakaļ

(Vietvārds tiek izmantots)

Velna nests akmens akmens

Paralelformas

Velna akmens

Attrašanās vieta

Jeru pagasts

Piezīmes

Uz Rūjienas–Valmieras ceļa, aptuveni 30 metrus pirms tilta pār Sedas upi, atrodas ievērojams smilšakmens blūķis. Šī upe kalpo kā dabiska robeža starp Jeru un Rencēnu pagastiem. Lai gan pirms aptuveni 70 gadiem akmens atradies kalna virsotnē, laika gaitā dabas procesu ietekmē tas noslīdējis lejup un tagad redzams smiltīs iesērējies.

Avots

Nav minēts

Komentāri

Lietotājs: Dzintra

Teika vēsta, ka pēc Sedas upes meliorācijas darbiem (1924.–1928. gadā) Velns bijis tik nikns, ka veļeļies upi aizsprostot. Viņš paspējis iemest upē vienu milzu akmeni, kas aizsprostojis trešdaļu straumes, taču, nesot otru, iedziedājies galīs. Velns akmeni pametis un aizbēdzis, bet nākamajā naktī vairs nav spējis atrast vietu, kur to atstājis. • Cita leģenda saistīta ar Ziemeļu karu. Zviedru karaspēkam bēgot no krieviem, kādam vezumam ar kara kasi nolūzusi riteni. Lai dārgumi nonāktu ienaidnieku rokās, zviedri zem liela akmens izrakusi bedri un visu bagātību aprakusi. Tā kā viņi nekad neatgriezās, dārgumi joprojām guļot turpat. Stāsta Ārijs Luziks.

Pievieno komentāru vai ierakstu...

Pievienot komentāru

Pievienot vietvārdu

Eksistē

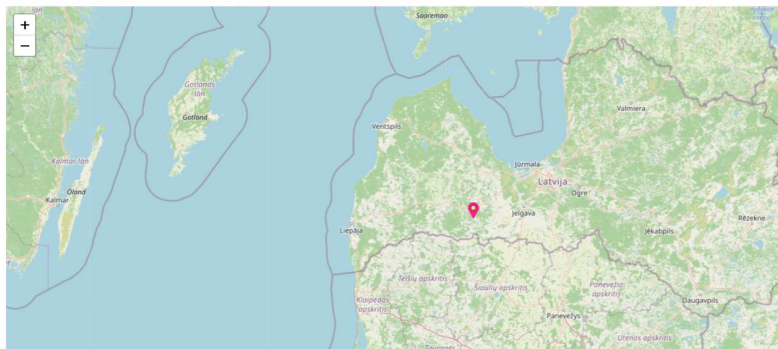
[Saite uz instrukciju](#)

Vietvārds*

?

Nokopēt koordinātas

Karte

Attēls

Meklēt

Use of the Results of the Place-Name Collection Campaign

“Sala”

nosaukums no salas, kas ir Gaujā pie Saliņas, 1973), “Saliņa” vs tag. Rožupes pag (Lielojuros c) Lģia 2017, vs tag. Upmalas pag (Lielkursišos c) Lģia 2017, me Alsviķos (// “Soliņa”) Lģia 2011, me tag. Annas pag (dabiski norobežots mežs Kauļu pļavās, 0,5 km uz D no ceļa Kauļi–Paparde) Tvd 2017, *Saliņa* me Bēnē 1958, me Dobeļē (Gaismā c, “mežiņš ar lapu kuokiem apaūzis, kādreiz laīkam gulējis ūdeņš apkārt”) 1959, *Salēna* me Dricēnos 1968, “Saliņa” me tag. Jaunalūksnes pag (un // “Soliņa” me) Lģia 2011, *Salēna* me Kalncempjos p, me Kapiņos (lauku vidū, no vienas puses pieklaujas pļava) skv., *Saliņa* me Mālpupē (Meiravā c) 1949, *Salēna* me Nautrēnos (izr.: sal’ēna, Gusaros c) 1970, me Rugājos (izr.: sal’ēna, uz saliņas saaudzis mežs) 1974, me Sakstagalā (izr.: sal’ēna, Studinos c) p, *Saliņa* me Sinolē (apm. 20 pūrvietu liels valsts meža starpgabals Kļavāju z un Mačēnu z robežās) p, *Salēna* me Skaistā (neliels egļu mežiņš Sīkaļos, “sal’ēna aģļu – pļavys vydā”) 1962, me Vārkavā (izr.: sal’ēna, liels me Vārkavas vidusdalā) 1962, *Salēna*

Place names of LLI in crowdsourcing tool

Stille	Stiļļas	pusmuiža	Jeru pagasts
Kajagi	Kajēgas	māja	Jeru pagasts
Mujānu pagasts	Imantas pagasts	pagasts	Kocēnu pagasts
Krievu kalns		kalns	Zebrenes pagasts
✓ Smaču liepas	Smaču l'īpis	koks	Gaigalavas pagasts
✓ Smaču l'īpis	Smaču liepas	koks	Gaigalavas pagasts

UNIVERSITY OF LATVIA
**LATVIAN LANGUAGE
INSTITUTE**

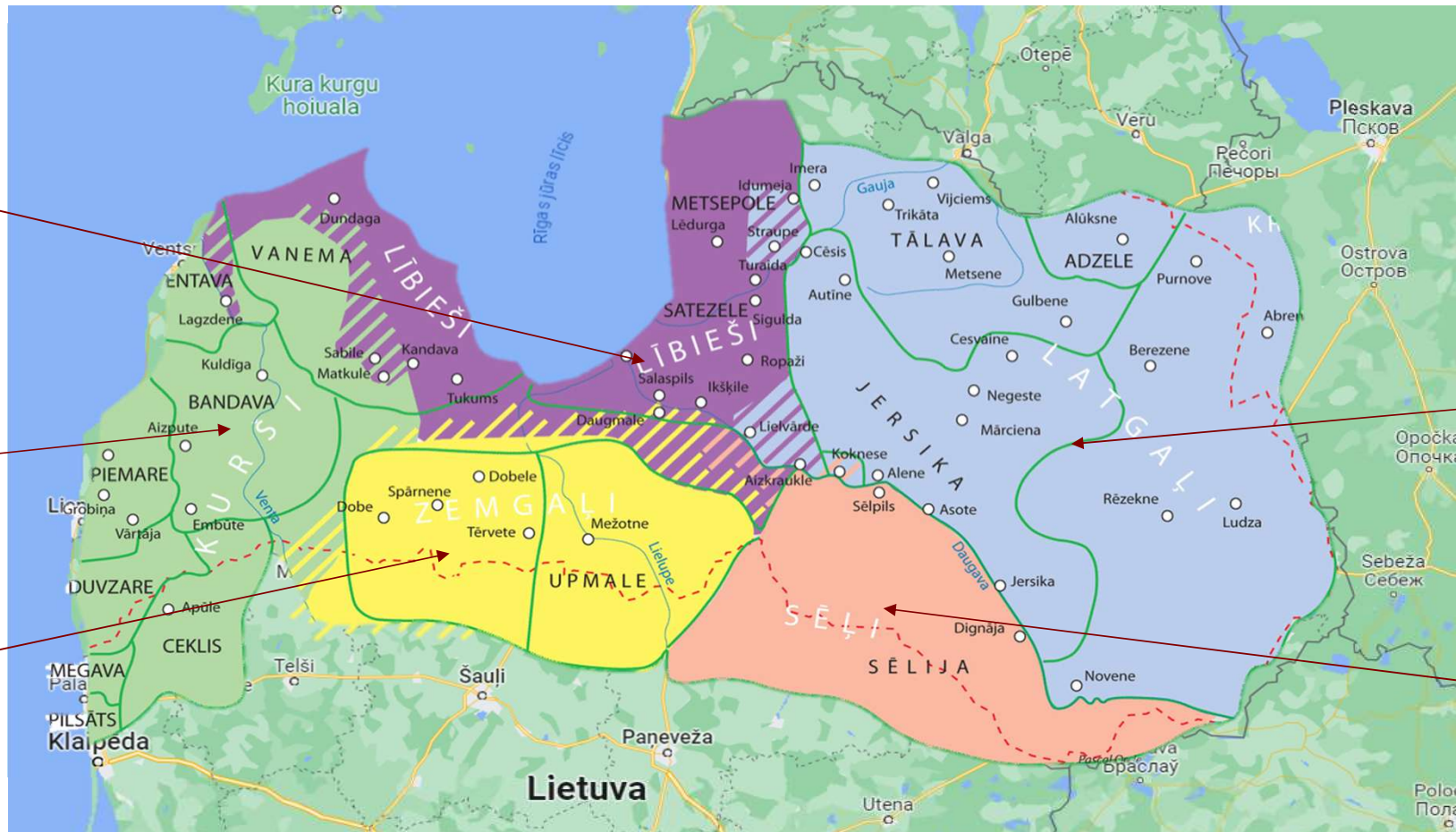

Research

Main Research Areas in Latvian Toponymy

- Place-Name **Lexicography**
- Etymology and **Origin** of Place Names
- **Dialectological** and Areal Aspects
- **Historical Development** of Place Names
- **Structure** and Formation of Place Names
- **Semantics** and Motivation of Place Names
- **Sociolinguistic** and Cultural Aspects
- **Standardization** and Usage of Place Names
- **Digital Humanities** Approaches in Toponymy
- **Citizen Science** Approaches in Toponymy

Tribes in the Territory of Latvia in the 12th Century (A. Vasks)

Livonians

Curonians

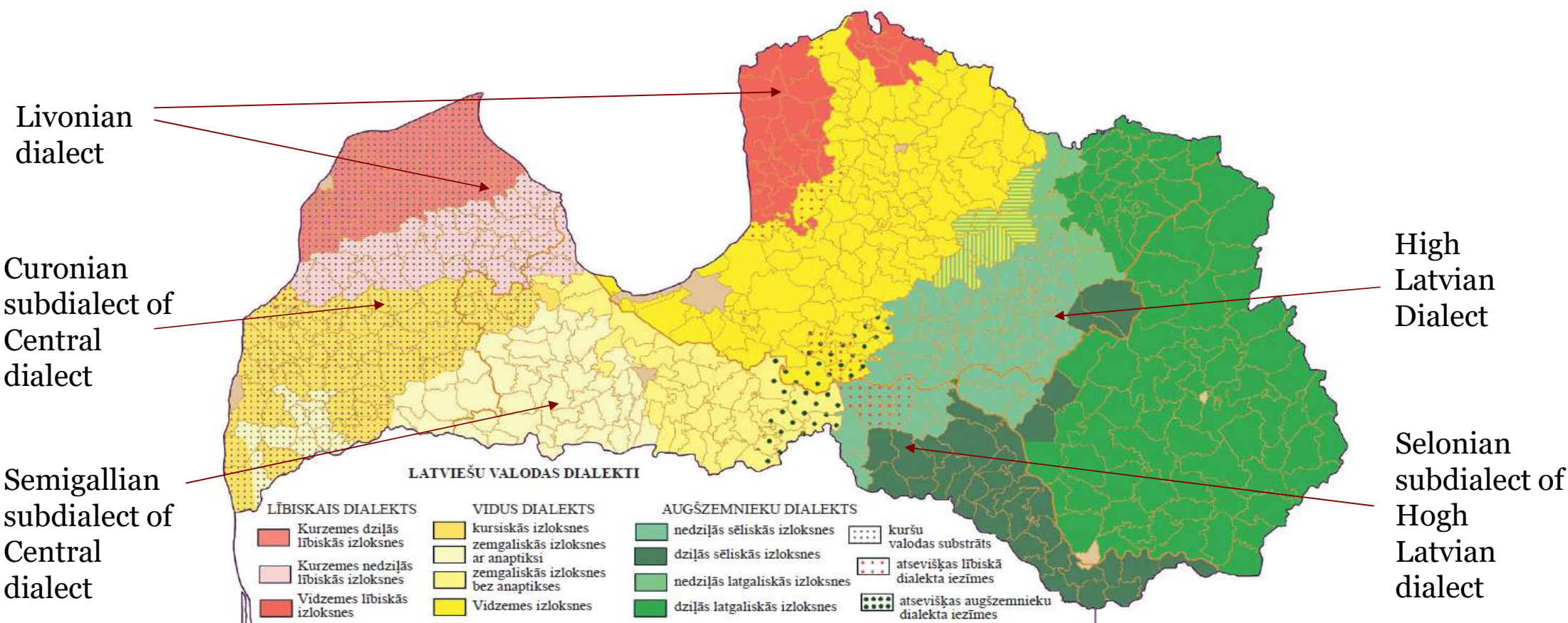
Semigallians

Latgalians

Selonians

Attēls: <https://laaj.org.au/informacija/latvija/latvijas-vesture/>

Latvian Dialects: Livonian, Central, High Latvian

Livonian dialect

Curonian subdialect of Central dialect

Semigallian subdialect of Central dialect

High Latvian Dialect

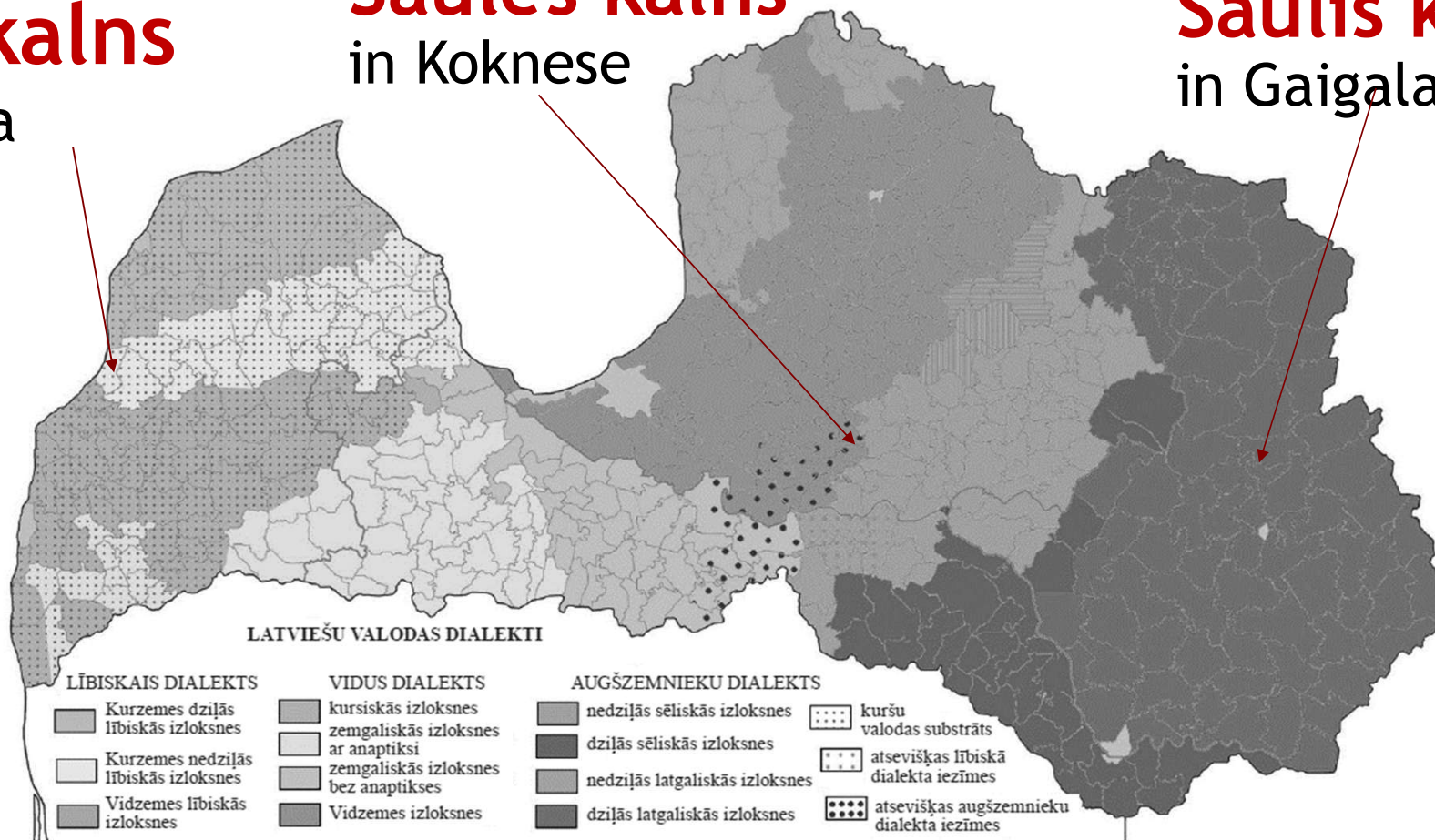
Selonian subdialect of High Latvian dialect

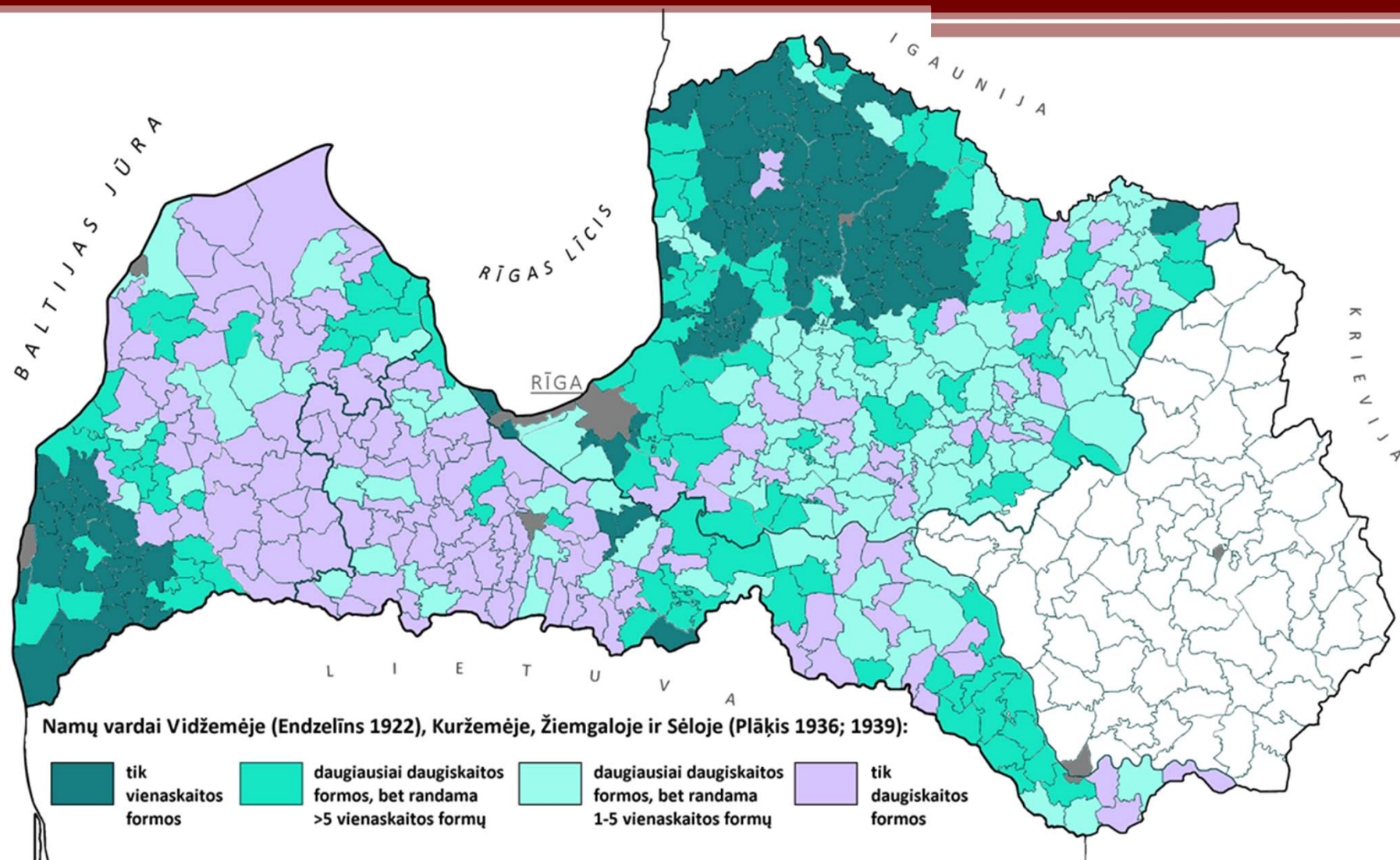
Saules 'Hill of the Sun'

Sauls kalns
in Alsunga

Saules kalns
in Koknese

Saulis kolns
in Gaigalava

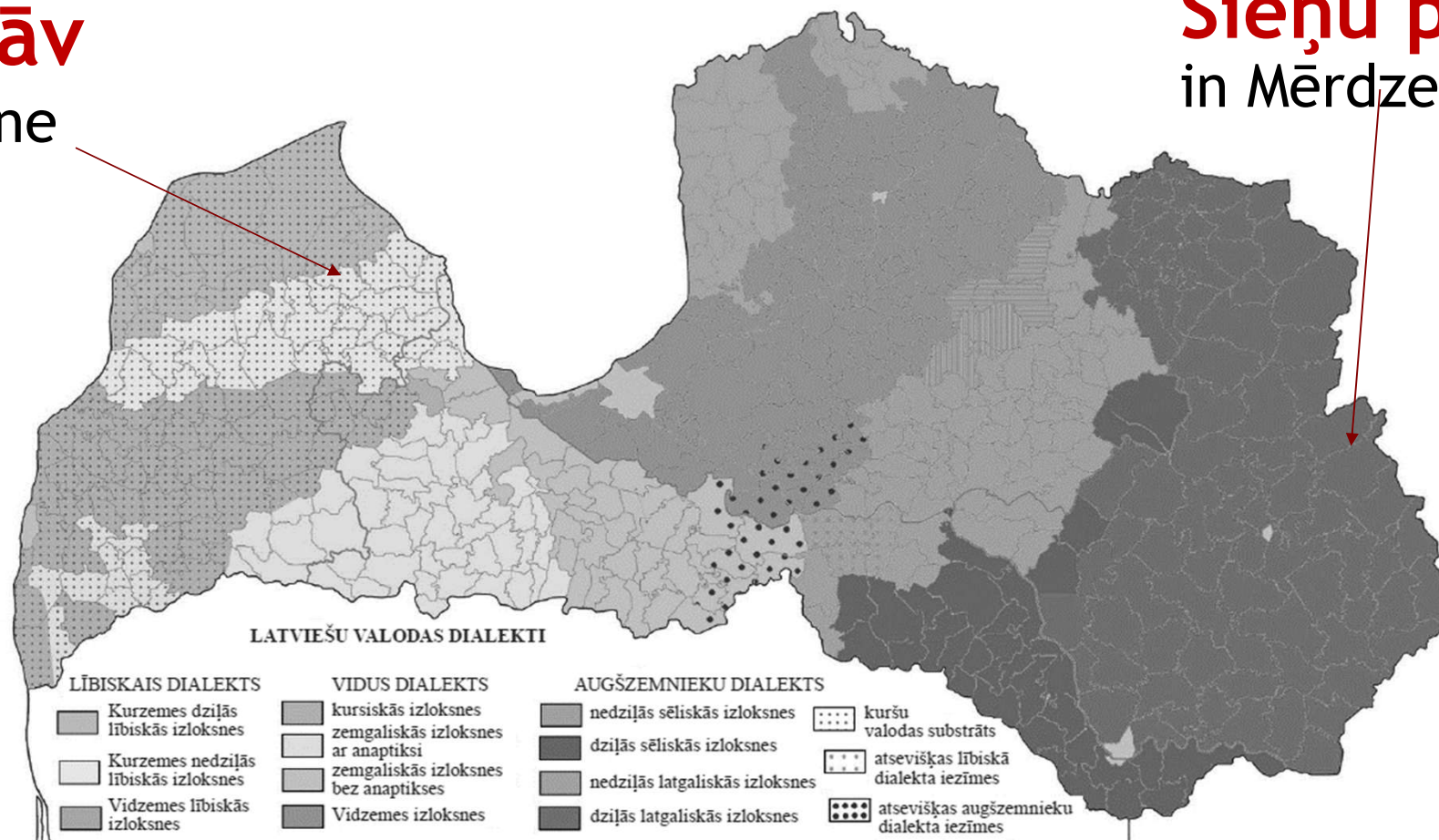

Source: Trumpa, Anta.

Sēņu pļava 'Mushroom meadow'

Sēņ pļāv
in Lauciene

Sieņu pļova
in Mērdzene

Standardized

Liels Peisaiņš
Vorkaļu ezers
Vorslovu ezers

Local

Lelys Peisaiņš
Vuorkaļu azars
Vuorslovu azars

Standard language

~~Liels Pīsāns~~
~~Varkaļu ezers~~
~~Vārslovu ezers~~

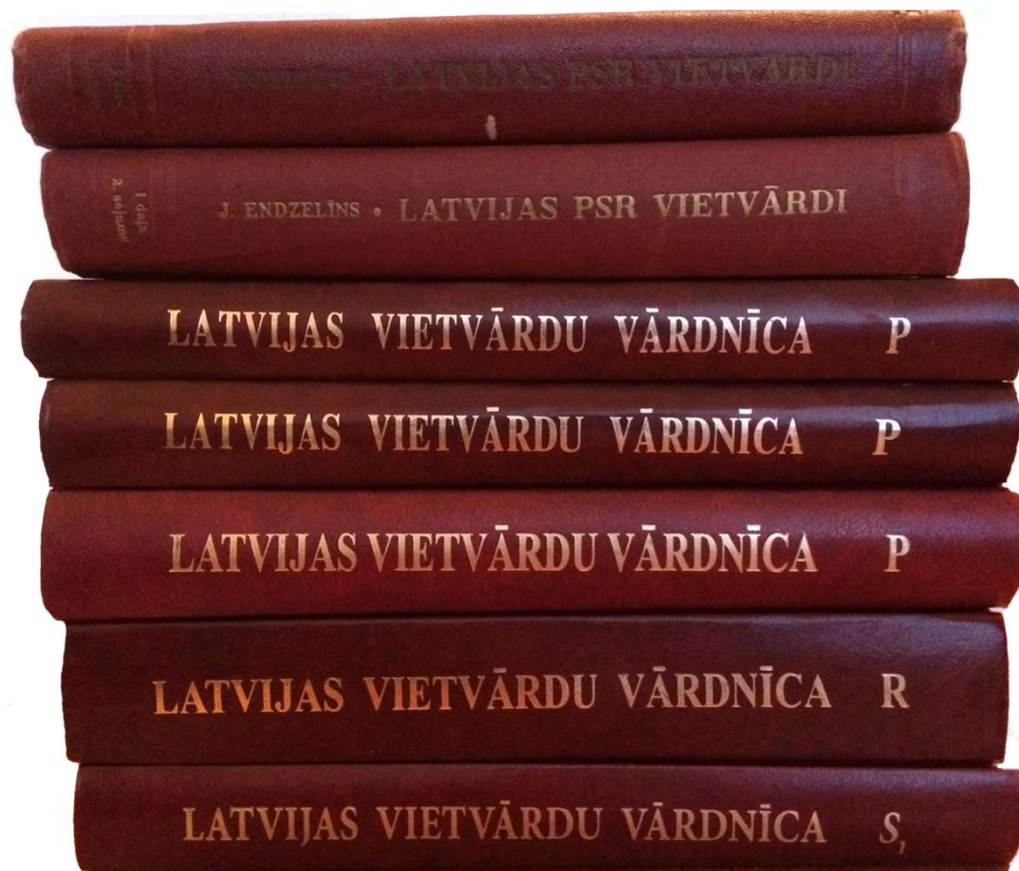
UNIVERSITY OF LATVIA
**LATVIAN LANGUAGE
INSTITUTE**

VPP
Valsts pētījumu
programma

Systematization

(Dictionary of Latvian Place Names)

Dictionary of Latvian Place Names

Place-Name Omissions in the Dictionary

(u. c. = etc.

u. d. c. = and many others)

Alojā E I 109, Rozēnos 103, Tetelē II 85 (*apse* U V 439), *apsītes*, pakalne Aizupē p, šņore Aknistē Fil. mat. 32, z Cirgaļos E I 67, Jaunpili II 135 (U V 481), Katriņā I 14, Kārļos 15, Mežmuižā U V 418, Rankā E I 25, Jaunrozē 82, Sāvienā p, Zeltiņā E I 87, „apsītes“ z Kursišos II 95, ga Matkulē U IV 205, *apsītis* z Pālē E I 100, *apsīši* z Zentenē II 126 (*apsiņš* U IV 245), *apsīšu*-upe > Engures ezerā 161, — kalns Sēlpilī U V 366, — pļava Rītē 330, „apsiene“ me Valtaiķos E II 23 (*apsiens* U IV 64), *apsiens* me Briņķos U IV 24, Purmsātos 54, Sieksātē 60, Vecpili 106 u. c., pļ Griķos E II 93 (U IV 123) u. c. *apsienkalns* me Lažā U IV 46, *apslejas* z Libagos E II 114, „apsula“ me Bērsmuižā 72 (*apsuls* U V 388), „apsulas“-pļava Džūkstē 76 (U V 400; = *apsūlas*², ga p?), *apsulas*, pļ Dzirciemā 110, *apsulājs* me Kastrānē p, *apsulājs* pļ Bliedienē U V 470 k, *apsulāja*-kalns Mālpupē p, — purvs Alsviķi E I 66, *apsulāji* z Kastrānē 42, *apsulāj*-kalns Mārkalnē 78, *apsulene* me Jaunlaicēnē p, „apsulene“ pļ Zebrenē U V 497, *apsules*-pļ Zentenē E II 127 (U IV 247), „apsules“-kalns Alūksnē I 66, „apsuls“, pļ Slampē II 141, *apsūla* me Dzērbēnē p, Džūkstē p, *apsūliņš* ga Džūkstē p, „apsūls“ pļ Jaunaucē U V 458, *apsuoliņš* me Praviņos p;

Skaistkalnē E II 36 (*kalni* U V 263,) „kalni (kalne-jahn)“ z Asarē 1862. g. r. l. U V 279, „kalne“ z 1858. g. r. l. Asitē U IV 16, Bārtā U IV 71, Briņķos U IV 25, Bunkā U IV 72, 1835. g. r. l. Īslīcē U V 222, 1857. g. r. l. Kalvenē U IV 51, 1858. g. r. l. Rudbāržos U IV 56, Vecpili U IV 107, Vecsaulē U V 260, „kaln“ mežsargmāja Ugālē 1858. g. r. l. U IV 289, z Vecmuižā 1835. g. r. l. U V 273, *aūgstie*-kalni c Bērzgalē E II 182 un p, *kalēj*-kalni z Abavā U V 453 (E II 128), *kazu*-kalni ap Labvāržos E II 182 (c p), *laūk*-kalni z Saldū E II 101, *lejas*-kalni z Litenē E I 79, *lejs*-kaļņi z Lielvārdē E I 49, *liēl*-kalni z Ulmalē E II 17 (-ns U IV 43), (ar -ie-) Liepkalnē E I 18, „liēl-kaln²“-būda Sarkanmuižā U IV 281, *liēlkaļņi*² z Vestienā E I 32, *li(e)l-kaļ(ņ)i* z Galgauskā E I 71, *puŗ*-kaļņi² z Libagos E II 114 k, *pur*-kalns z Mālpilī E I 50, *teļa*-kalni c Bērzgalē E II 182 un p, *vīn*-kalns² jeb *vīn*-kaļņi² z Tūjā p u. d. c. salikteņi ar -kalns;

Preparation of the Dictionary of Latvian Place names, volume S_2 :
Sgajevski–Slotukalns

Preparation of the
Linguistic Description

Preparation of the
Technical
Description

Entry of Additions

Additional Data Collection

Initial Editing of the Manuscript

2019

2020

2021

The complexity of reading the Dictionary of Latvian Place Names

† – vanished village

Space – the place name is not a compound

«also found here» – place names of the same root found in this parish will be presented

p – unknown source

Square brackets – the same information was found in other sources

A dash – previously mentioned form [*Rubenes-*]

Rubene † Kieģeļos (pēc 1704. g. ciema vietā *Rubenes-* muiža, ko ieguvis Kegels, nosaucis par Kegēļa mu, tagad *Kieģeļu-*, te arī *Rubenes-* baznīca [1978], *Rubenes-* kapsēta // *Annas- Kalna-*, atklāta 1773. g., pirmā apglabāta Blukuža Anna, *Rubenes-* pilskalns Brinku sila Z galā pie Vaidavas ez) p KB (“ ” v. Kocēnos Lģia 2011 [lc., of. nos., 424 iedz., Latc 2007, 373, 636], te arī *Rubenes-* internāts mā 1978 [= - skola mā 1975?], “*Rubenes-* [muiža]”, v. “Papendorf- Pastorat”, Konv. XIV 28067)

The initials of the collector who obtained the above-mentioned information

Bracket – additional information begins

A non-italic letter – uncertainty about the correctness of the sound

Square brackets – the same form of the name [*Rubene*] in other sources”

Quotation marks – published source

Card of Latvian Language Institute Card Index

grēcinīku² šoka, izcirtums ¹⁹²⁷
grēcinīku² šoka Dignāja
Senos laikos pārdevuši meža
gabalus izcirtanai. Nospiauduši
mietus, līdz kurai nētai var cirst.
Viens saimnieks nopirca gabalu meža
cirtanai, bet sarunājās ar kādu stād-
nieku, lai nācēļ mietus tālāk. To apti-
cūši, isināpējusi tāsā. E nar
ko tā ai cilies nosaukums. E nar
AJ 1961

Sinners section, clearing
in Dignāja

In the past, forest sections were sold for clearing. Borders of the territory for every owner were marked with poles. Once a landowner purchased forest section for clearing, but made a deal with a workman to expand the territory by moving the poles further. This act was discovered and the two violators were brought to court. The event described here served as an origin for the name.

1961

≈ 300 000 place names

